

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

САМОЙЛИК ДІАНА ОЛЕГІВНА

УДК: [351/823:004] (477)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ
ІНФРАСТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ УКРАЇНИ**

12.00.07 - адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ 2015

Дисертацією є рукопис
Робота виконана у Національному університеті біоресурсів і природокористування України Кабінету Міністрів України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор
Курило Володимир Іванович,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
проректор з навчально-наукової роботи,
правових та соціальних питань

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Арістова Ірина Василівна,
Сумський національний аграрний університет,
завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права

кандидат юридичних наук, доцент
Панова Ірина Вікторівна,
Харківський національний університет внутрішніх справ, доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету права та масових комунікацій

Захист відбудеться «27» лютого 2015 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.004.16 у Національному університеті біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Генерала Родімцева, 19, навчальний корпус № 1, кімната 97

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного університету біоресурсів і природокористування за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 13, навчальний корпус № 4, кімната 41а

Автореферат розісланий «23» січня 2015 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. Ю. Піддубний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Для України настав час довести своє право на гідне місце серед розвинених держав світу, утвердити національну конкурентоспроможність, забезпечити стійкий соціально-економічний розвиток і високі стандарти життя громадян. Саме такі питання постають на порядку денному розвитку нашої країни. Органи державної влади усвідомлюють необхідність активізації пошуку нових можливостей і напрямів розвитку національної економіки за рахунок розвитку реального сектору економіки й запровадження новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій, які постають рушійною силою інформаційного суспільства. Одним із основоположних пріоритетів «нової модернізаційної стратегії» нашої країни постає гуманізація розвитку, що означає передусім збільшення соціальних інвестицій у людський капітал, формування сучасної інфраструктури життєзабезпечення.

Виходячи із національних інтересів та національної безпеки України в економічній сфері, принципово важливу роль у дослідженні інтегральності економічного та соціального середовища України відводиться прискоренню економічних перетворень у сільськогосподарському секторі. Це має базуватися на поєднанні економічних заходів державного управління та кроків, спрямованих на побудову незалежної соціальної інфраструктури на селі. На жаль, сучасний стан соціальної інфраструктури сільських населених пунктів є незадовільним, що практично виключає використання принципу поєднання економічних та соціальних цілей в аграрному секторі економіки України. Отже, задля підтримання соціальної рівноваги у суспільстві, задоволення соціальних запитів і потреб сільського населення, забезпечення активної підтримки економічних реформ на селі значною частиною суспільства необхідні зважені та рішучі дії держави, бізнесових структур, громадськості, а також наукової спільноти, спрямовані на відродження українського села.

Певні кроки з боку держави зроблено. Зокрема, були прийняті відповідні закони, які закріплюють пріоритетність розвитку агропромислового комплексу та соціального розвитку села в національній економіці. Що стосується науковців, то зазначена проблема постійно перебуває у колі наукових інтересів представників економічної, технічної, юридичної науки. Вчені-юристи проводять наукові пошуки передусім у межах аграрного та адміністративного права. Водночас практично відсутні комплексні напрацювання розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, які використовують новітні інструменти інформаційного суспільства, розбудова якого постає стратегічним напрямом розвитку України. Однією із ґрунтовних робіт щодо розробки організаційно-правових засад впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в аграрний сектор в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні є дисертаційне дослідження О. Ю. Калугіна. Водночас у зазначеній роботі не приділялося спеціальної уваги висвітленню організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури

сільської місцевості України, що й зумовлює, серед іншого, актуальність теми дисертації, її важливе теоретичне та практичне значення.

Науково-теоретичним підґрунтям стали наукові праці українських та російських фахівців у галузі загальної теорії держави і права, конституційного, адміністративного, інформаційного, аграрного права, теорії державного управління та економіки, зокрема: В. Б. Авер'янова, С. С. Алексєєва, В. І. Андрейцева, І. В. Арістової, І. Л. Бачило, Ю. П. Битяка, К. І. Белякова, Л. Г. Богуш, О. М. Браницького, В. М. Брижка, С. А. Володіна, О. В. Гафурової, А. П. Гетьмана, І. П. Голосніченка, В. М. Єрмоленка, Я. А. Жаліла, О. В. Зайчука, Т. О. Коломоець, Б. А. Кормича, В. І. Курила, А. І. Марущака, А. М. Новицького, С. І. Лавриненка, В. А. Ліпкана, О. В. Логінова, Н. М. Онищенко, І. В. Панової, О. О. Погрібного, О. П. Світличного, Д. К. Семенди, В. І. Семчика, С. Г. Стеценка, Д. В. Сулацького, О. Ф. Скаун, Ю. С. Шемчушенка, М. В. Шульги, Г. К. Чугунова, В. С. Цимбалюка, В. З. Янчука.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в межах тематики науково-дослідних робіт кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України відповідно до Закону України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року», Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки».

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі вивчення наукових праць у галузі юриспруденції, міжнародного досвіду та чинного законодавства України, узагальнення практики їх реалізації, розробити організаційно-правове забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості України, надати науково обґрунтовані пропозиції і рекомендації щодо удосконалення організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя, а також гарантування інформаційних прав мешканців сільських територій.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні задачі дослідження:

- надати загальноправову характеристику соціальної інфраструктури сільської місцевості;
- з'ясувати поняття, структуру та роль інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури у розвитку сільських територій;
- проаналізувати структуру, мету діяльності та адміністративно-правові повноваження суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості України;
- висвітлити організаційно-правове забезпечення інноваційної діяльності на сільській території місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

- визначити правове забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя;
- розкрити організаційне забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя;
- визначити організаційно-правовий механізм забезпечення вільного доступу селян до інформації та інформаційно-комунікаційних технологій;
- висвітлити організаційно-правові заходи для забезпечення інформаційної безпеки селян як споживачів телекомунікаційних послуг;
- проаналізувати міжнародний досвід забезпечення прав людини в умовах інформаційного суспільства та особливості його адаптації в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час розбудови інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості України, зокрема у межах сільської місцевості.

Предмет дослідження становлять організаційно-правове забезпечення та теоретико-правові засади розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості України в умовах розбудови інформаційного суспільства.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження постає сукупність методів та прийомів науково пізнання – як загальнонаукових, так і спеціальних: діалектичний, історично-правовий, логічний, системний аналіз, системно-структурний, порівняльно-правовий, логіко-семантичний, формально-юридичний та ін. Провідним виступає *діалектичний метод* пізнання організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільських територій України, який допомагає розглянути у взаємозв'язку правові засоби та складові відповідного організаційно-правового забезпечення, виявити усталені напрями та закономірності в цілому. Застосування методів і прийомів наукового пізнання спрямовується системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми. За допомогою *логіко-семантичного методу* поглиблено понятійний апарат (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1–2.3, 3.1, 3.2). За допомогою *історично-правового методу* досліджено генезу визначення адміністративно-правових повноважень суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості, правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя (підрозділи 1.3, 2.2). *Формально-логічний та соціологічний методи* дали змогу визнати пріоритетну роль інноваційної діяльності на сільській території (підрозділ 2.1). *Порівняльно-правовий метод* використовувався для визначення можливостей впровадження в Україні міжнародних правових стандартів забезпечення прав людини в умовах інформаційного суспільства (підрозділ 3.3). За допомогою *формально-юридичного методу* досліджувалися норми інформаційного, адміністративного, аграрного, земельного законодавства України, що регулюють суспільні відносини, пов'язані із розбудовою інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури

сільської місцевості, і пропозиції щодо їх коригування та доповнення (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1, 3.2). *Системно-структурний метод* сприяв аналізу суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості, дослідженню організаційно-правового механізму розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості, що враховує особливості забезпечення інформаційних прав конкретного селянина (підрозділи 1.3, 3.1), розробці організаційно-правових заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки селян як споживачів телекомунікаційних послуг (підрозділ 3.2).

Положення і висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, міжнародних, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які постають правовим підґрунтям упорядкування суспільних відносин, що виникають під час розбудови інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості України. *Інформаційну та емпіричну основу* дослідження становлять узагальнення практичної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування України, що забезпечують інноваційну діяльність на сільській території; довідкові видання і статистичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці та застосуванні авторського підходу до впровадження й удосконалення організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості України і визначається тим, що дисертація є першим у вітчизняній науці адміністративного та інформаційного права комплексним дослідженням у форматі монографічної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів конкретизується у таких основних положеннях та висновках, які виносяться на захист:

вперше:

- запропоновано та обґрунтовано концепцію розробки організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості, яка виходить із необхідності врахування інтересів як сільського населення в цілому у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя, так і окремого селянина;

- запропоновано та обґрунтовано системну модель суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової сільської місцевості, невід'ємними взаємодіючими складовими якої постають як відповідні органи державної влади та органи місцевого самоврядування, так і комерційні структури (зокрема провайдери та оператори зв'язку);

- розроблено концепцію забезпечення вільного доступу селян до інформації та інформаційно-комунікаційних технологій в умовах розбудови інформаційного суспільства в Україні, яка виходить зі змісту та складових інформаційно-комунікаційної інфраструктури – інформаційної та телекомунікаційної, систематизації прав мешканців сільських територій за сферою їх реалізації в суспільному житті та їх правового забезпечення;

удосконалено:

– підхід до реалізації інноваційної політики держави на сільській території, що передбачає управлінське трактування та ґрунтується на формуванні системи управління, елементами якої постають: суб'єкти управління – місцеві органи виконавчої влади та сільські органи місцевого самоврядування, діяльність яких базується на принципі тактичної взаємодії та координується Радою регіонів; об'єкт управління – соціально-побутова та гуманітарно-культурна сфери сільського життя; зв'язки між суб'єктами та об'єктом управління;

– концепцію правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя, яка враховує механізм державних цільових програм; запропоновано доцільність розробки загальнодержавної програми, яка б включала завдання та заходи, спрямовані на вдосконалення інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості, розбудову українського села за допомогою новітніх інформаційних технологій, передусім ліквідацію інформаційної нерівності серед мешканців сільських територій, забезпечення їх зайнятості;

– організаційне забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості за рахунок комплексного конструктивного впровадження інструментів інформаційного суспільства (е-економіка, е-медицина, е-освіта та ін.) у соціально-побутову та гуманітарно-культурну сфери сільського життя, а також інструменту електронного управління в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;

дістало подальшого розвитку:

– положення документів Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) щодо розвитку сільських територій, доступу селян до інформації, надання мешканцям сільських територій різноманітних інформаційно-комунікаційних послуг, що проявилось у розробці конкретних організаційно-правових заходів задля реального втілення міжнародних стандартів у галузі прав людини в житті селян України;

– перелік суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя, який був обґрунтовано розширений за рахунок включення суб'єктів сільськогосподарської дорадчої діяльності;

– організаційно-правовий механізм впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в аграрний сектор України, який було адаптовано для розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості;

– положення концепції забезпечення інформаційної безпеки селян як споживачів телекомунікаційних послуг, що передбачає врахування існування кібернетичної небезпеки; запропоновано вважати інформаційно-комунікаційну інфраструктуру сільської місцевості одним із головних об'єктів кібернетичного захисту держави, що зумовило здійснення відповідних організаційно-правових заходів;

– пропозиції та рекомендації, спрямовані на удосконалення адміністративно-правового, інформаційно-правового та організаційного

забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості України, що набувають особливого значення в умовах розбудови інформаційного суспільства та створення відповідного організаційно-правового механізму в усіх сферах суспільного життя, у тому числі аграрній та соціальній.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес:

- у науково-дослідній сфері – основні положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для подальшої розробки організаційно-правових засад розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості в Україні;

- у правотворчості – висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані для внесення змін і уточнень до низки законодавчих та підзаконних актів з питань розвитку соціальної інфраструктури села, ліквідування цифрової нерівності регіонів України, безпечного надання інформаційних та телекомунікаційних послуг мешканцям сільських територій, належного визначення повноваження суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості;

- у правозастосовній сфері – використання одержаних у дисертації результатів сприятиме підвищенню ефективності діяльності місцевих органів виконавчої влади та селищних органів самоврядування, які реалізують інноваційну і соціальну діяльність на селі;

- у навчальному процесі – матеріали дисертації доцільно використовувати при підготовці підручників, посібників з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Інформаційне право» та ін.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним науковим дослідженням, усі сформульовані в ній положення і висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора.

Апробація результатів дисертації. Підсумки наукової розробки проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення й висновки було оприлюднено дисертантом на Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасний стан розвитку юридичної науки» (Харків, 17–18 липня 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми адміністративного права та процесу» (Донецьк, 28 вересня 2012 р.), а також на теоретичних семінарах і засіданнях кафедри адміністративного та фінансового права Навчально-наукового інституту земельних ресурсів та правознавства Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Публікації. Основні наукові положення та висновки дисертаційного дослідження викладено у п'яти наукових статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях з юридичних наук, та двох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації обумовлена метою, завданнями та обраним предметом дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку

використаних джерел та додатку. Повний обсяг дисертації становить 228 сторінок. Список використаних джерел складається із 239 найменувань і займає 27 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Розділ 1. «Теоретико-правові засади розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості в умовах інформаційного суспільства в Україні» складається з трьох підрозділів і присвячений обґрунтуванню авторського підходу до формування теоретико-правових засад зазначеного розвитку.

У підрозділі 1.1. *«Загальноправова характеристика соціальної інфраструктури сільської місцевості України»*, усвідомлюючи необхідність формування понятійного апарату предмета дослідження, передусім з'ясовано співвідношення наступних понять: первинним поняттям є сільське господарство, яке розширюється за рахунок обслуговуючих і переробних галузей до аграрного сектора економіки, що у сукупності з соціальною інфраструктурою сільської місцевості становить аграрну сферу (В. І. Курило). Аналіз нормативно-правових актів та праць науковців сприяв розумінню понять «сільська місцевість», «інфраструктура», «інфраструктура сільського господарства» – це комплекс галузей, об'єктів, послуг, що обслуговують сільськогосподарське виробництво, його працівників та населення кожного сільського населеного пункту. Акцентовано увагу на загальному соціально-економічному значенні інфраструктури – забезпечення безперебійного процесу виробництва передусім продукції рослинництва та тваринництва. З метою комплексного дослідження інфраструктури сільського господарства запроваджено підхід щодо її класифікації за різними критеріями. Зокрема, за напрямками впливу на виробництво, інфраструктура поділяється на виробничу та невиробничу (соціальну) інфраструктури.

Виходячи із позиції багатьох вчених (наприклад, І. П. Байрака, В. К. Збарського, О. В. Грабовського, В. І. Курила, Л. І. Курило), вважалось за доцільне під соціальною інфраструктурою сільської місцевості (далі – СІСМ) розуміти сукупність об'єктів, що забезпечують задоволення потреб сільського населення шляхом надання благ та опосередковано впливають на ефективність виробництва через основну продуктивну силу – людей на визначеній території. З'ясовано особливості об'єктів СІСМ, мету її реформування, форми соціальної інфраструктури, а також визначено ієрархічні рівні (внутрішньодержавний, регіональний, локальний). З'ясовано та узагальнено проблемні аспекти існування та розвитку СІСМ, які потребують невідкладного вирішення як на державному, так і на самоврядному рівні, ґрунтуючись на належній нормативно-правовій базі. Акцентовано увагу на одному із перспективних шляхів подолання проблемних ситуацій – активному впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) та інших інструментів інформаційного суспільства.

У підрозділі 1.2. *«Інформаційно-комунікаційна складова соціальної інфраструктури сільської місцевості в Україні»* визначено доцільність

класифікації зазначеної інфраструктури за різними критеріями. Запропоновано акцентувати увагу на двох складових СІСМ – соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах. Водночас зазначені сфери постають важливими складовими сільського життя. Враховуючи те, що одним із пріоритетів України виступає прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, у роботі вважалося за можливе дослідити сучасні концепції інформаційного суспільства. Це допомогло усвідомити необхідність використання глобального системного підходу для вирішення проблем розбудови інформаційного суспільства, створення ефективної інформаційної інфраструктури. Зазначене підтверджується і результатами аналізу основних положень законів України та важливих міжнародних документів.

У роботі відстоюється позиція, що саме в умовах інформаційного суспільства виникає унікальна можливість якісно посилити роль інформаційно-комунікаційної складової у структурі СІСМ. Це зумовило необхідність проведення передусім аналізу доктринальних підходів та відповідних положень національного і міжнародного законодавства щодо визначення поняття «інформаційно-комунікаційна інфраструктура». Сформована власна точка зору з цього приводу та отримано висновок, що в умовах інформаційного суспільства інформаційно-комунікаційна інфраструктура «пронизує» як виробничу, так і соціальну інфраструктуру сільської місцевості в її соціально-побутовому та соціально-культурному аспектах.

Обґрунтовано доцільність першочергового дослідження сутності, місця, ролі та значення телекомунікацій для функціонування й розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості (далі – ІКІСМ). З'ясовано, що проблема сталого функціонування телекомунікаційних мереж «на селі» та доступності телекомунікаційних послуг для його мешканців набуває стратегічного характеру. Дослідження засвідчили існування потреби у розробці ефективного організаційно-правового забезпечення ІКІСМ, концепція якого, на думку дисертанта, має враховувати інтереси як сільського населення в цілому, так і окремого селянина.

У підрозділі 1.3. «Адміністративно-правові повноваження суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості в Україні» обґрунтовано модель формування суб'єктів забезпечення розвитку ІКІСМ, яка виходить із необхідності досягнення балансу інтересів між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та бізнес-структурами. Запропоновано та обґрунтовано підхід, відповідно до якого «розвиток ІКІСМ» комплексно розглядається у контексті державного управління, публічно-сервісної діяльності та нової парадигми адміністративного права.

Доведено необхідність формування системи суб'єктів забезпечення розвитку ІКІСМ. Запропоновано ієрархічну структуру системи суб'єктів забезпечення розвитку ІКІСМ, що складається із п'яти рівнів: перший – Верховна Рада України (далі – ВРУ), Президент України; другий – Кабінет Міністрів України (далі – КМУ); третій – відповідні міністерства, відомства та інші центральні органи виконавчої влади; четвертий – місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування; п'ятий – організації, установи та

підприємства, діяльність яких пов'язана з управлінням та/чи наданням публічних послуг у сфері розвитку ІКІСМ (у тому числі – провайдери та оператори зв'язку).

Виходячи із положень національного законодавства, які стосуються напрямів науково-технічної та інноваційної діяльності, та враховуючи її зв'язок з телекомунікаційним забезпеченням та розвитком соціальної інфраструктури сільської місцевості України, визначено мету, завдання функції та адміністративно-правові повноваження складових системи суб'єктів забезпечення розвитку ІКІСМ. Запропоновано ініціювати впровадження існуючої концепції стратегічної та тактичної взаємодії у діяльність суб'єктів забезпечення розвитку ІКІСМ, що набуває особливого значення для суб'єктів четвертого та п'ятого рівнів зазначеної вище структури.

Розділ 2. «Організаційно-правове забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя» складається із трьох підрозділів і присвячений реалізації авторської концепції розробки зазначеного забезпечення в інтересах сільського населення в цілому та відповідної сільської місцевості.

У підрозділі 2.1. «Організаційно-правове забезпечення інноваційної діяльності на сільській території місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування» акцентовано увагу на тому, що розвиток ІКІСМ є одним із пріоритетних напрямів інноваційної політики держави. Обґрунтовано доцільність дослідження організаційно-правового забезпечення інноваційної діяльності на сільській території зазначеними вище органами у контексті соціального управління (державного та громадського – здійснюється сільськими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян тощо). Доктринальний і нормативно-правовий аналіз адміністративного та інформаційного законодавства допоміг визначитися зі змістом поняття «організаційно-правове забезпечення».

Запропоновано для удосконалення інноваційної діяльності (передусім у напрямі розвитку ІКІСМ) на сільській території сформувати та досліджувати системне утворення, невід'ємними складовими якої постають: а) суб'єкти управління (суб'єкти забезпечення розвитку ІКІСМ) – місцеві органи виконавчої влади та сільські органи місцевого самоврядування; б) об'єкт управління – сільська місцевість (за сферами розвитку ІКІСМ); в) зв'язки між суб'єктами управління, які формуються відповідно до принципу тактичної взаємодії; г) зв'язки між суб'єктами та об'єктом управління. Проаналізовано нормативно-правові акти, що сприяло визначенню організаційно-правових основ інноваційної діяльності місцевих органів виконавчої влади та сільських органів місцевого самоврядування, їх завдань, функцій, повноважень та відповідальності. Ґрунтуючись на принципах державної інноваційної політики, систематизовано ключові напрями діяльності місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів місцевого самоврядування, а також їх представницьких органів (сільських, селищних, міських рад), які безпосередньо або опосередковано розв'язують завдання розвитку ІКІСМ. З'ясовано особливості функцій, що їх реалізують зазначені вище органи, а також отримано висновок щодо перетину

повноважень цих органів. Доведено необхідність включення Ради регіонів до третього рівня структури суб'єктів забезпечення розвитку ІКІСМ.

У підрозділі 2.2. *«Правове забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя»*, ґрунтуючись на положеннях Законів України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», отримано висновок, що правові засади державної політики у сфері розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури виходять із необхідності забезпечення пріоритетності науково-технічного та інноваційного розвитку. З'ясовано, що реалізації зазначеної вище політики сприяє механізм розробки державних цільових програм. Вважалося за доцільне визначитися з поняттям «державна цільова програма», класифікацією цих програм, метою та сукупністю умов їх розробки.

Обґрунтовано існування важливих умов для ініціювання розробки державної цільової програми щодо розвитку ІКІСМ. Тобто, цей факт підтверджує авторську гіпотезу про необхідність існування загальнодержавної програми, яка б визначала завдання і заходи, спрямовані на вдосконалення ІКІСМ, та, як наслідок, розбудову українського села за допомогою ІКТ, ліквідацію інформаційної нерівності серед мешканців сільських територій, забезпечення їх зайнятості тощо. Водночас проведений аналіз українського законодавства засвідчив відсутність такої програми.

Наведений вище висновок зумовив вироблення авторського підходу до системного аналізу державних та територіальних програм у галузі розвитку ІКТ (наприклад, Національної програми інформатизації) і соціальних програм розвитку села (наприклад, Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року). З'ясовано цілі, принципи та стратегії вирішення економічних, соціальних, гуманітарних та інших проблем сільського населення. Обґрунтовано, що ці програми постають нормативно-правовим підґрунтям для розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя.

У підрозділі 2.3. *«Організаційне забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя»* акцентується увага на тому, що соціально-побутова сфера суспільного життя складається із сфери охорони здоров'я, соціального забезпечення, фізичної культури і спорту, побутового та торговельного обслуговування тощо. Водночас гуманітарно-культурна сфера об'єднує такі складові, як сфера освіти, сприяння розвитку науки, поліграфія та видавнича справа, муніципальне радіо і телебачення тощо. У роботі відстоюється позиція, згідно з якою процес розвитку сучасної ІКІСМ, як ефективного інструменту інформаційного суспільства, у свою чергу, потребує виваженого управління, що має комплексно враховувати відповідні загальнодержавні тенденції та особливості конкретної сільської території. На думку дисертанта, такий підхід дасть змогу визначити пріоритети у реалізації конкретних інноваційних проектів на певних сільських територіях, а також забезпечувати баланс у координації діяльності суб'єктів забезпечення розвитку ІКІСМ на усіх

рівнях. Вважалося за доцільне зазначений підхід покласти в основу формування концепції удосконалення організаційного забезпечення розвитку ІКІСМ у контексті управління.

Реалізація запропонованої концепції об'єктивно вимагала визначитися із сутністю нових явищ та процесів інформаційного суспільства, а саме: е-економіка, е-банкінг, е-гроші, е-медицина, е-освіта, е-будинки, е-культура та ін. Наступний етап реалізації концепції удосконалення організаційного забезпечення розвитку ІКІСМ зумовлений необхідністю підвищення ефективності управлінської діяльності різноманітних суб'єктів забезпечення розвитку ІКІСМ. Запропоновано та обґрунтовано конструктивно використовувати інструмент електронного управління (е-уряд), що означає використання інформаційних і комунікаційних технологій у адміністративних органах (державної влади та місцевого самоврядування) у поєднанні з організаційними змінами і новими методами для поліпшення надання публічних послуг сільському населенню.

Проаналізовано феномен «інформаційного вибуху», «технологічного шоку», наслідки «інформаційно-психологічного впливу» ІКІСМ на свідомість абсолютної більшості сільських мешканців. Відсутність у вітчизняному законодавстві програмного документа, який на системному рівні передбачав би конкретні організаційно-правові заходи реагування на виявлені інформаційні негативи (особливо в сільській місцевості), зумовив авторську пропозицію щодо необхідності розробки відповідного програмного документа.

Розділ 3. «Напрями розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у сфері забезпечення прав мешканців сільських територій: організаційно-правові засади реалізації» складається з трьох підрозділів і присвячений реалізації авторської концепції розробки організаційно-правового забезпечення розвитку ІКІСМ в інтересах окремого громадянина – селянина.

У підрозділі 3.1. «Забезпечення вільного доступу селян до інформації та інформаційно-комунікаційних технологій: організаційно-правовий механізм» підкреслюється, що зазначене право селянина постає передусім його конституційним правом, а також його забезпечення визнано у Доктрині інформаційної безпеки України життєво важливим інтересом особи в інформаційній сфері. Більш глибокому розумінню особливостей забезпечення вільного доступу селян до інформації та ІКТ сприяло дослідження результатів наукової систематизації прав людини – «теорії трьох поколінь прав людини», а також наукового доробку вчених щодо інформаційних прав людини. Водночас це надало змогу систематизувати права і свободи мешканців сільських територій за сферою їх реалізації у суспільному житті.

У роботі відстоюється позиція щодо необхідності розробки належного організаційно-правового механізму гарантування зазначеного права селянина, який конструктивно використовує позитивні наслідки розвитку ІКІСМ. Ґрунтовний аналіз доктринальних розробок організаційно-правового механізму впровадження ІКТ у вітчизняний аграрний сектор (О. Ю. Калугін), а також особливостей функціонування інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості допомогли переконатися у доцільності виокремлення інституційного, правового, організаційного та ресурсного забезпечення розвитку

ІКІСМ як взаємодіючих складових відповідного організаційно-правового механізму. Надано загальну характеристику зазначених складових механізму. Водночас дослідження особливостей забезпечення інформаційних прав конкретної людини, селянина потребували розробки та обґрунтування власної концепції нового механізму, який буде зорієнтований на врахування зазначених особливостей через використання ІКІСМ. Концепція нового механізму виходить зі змісту та складових інформаційно-комунікаційної інфраструктури, тобто, умовно поділяється на дві складові – інформаційну та телекомунікаційну. Визначено основні положення першої та другої складових.

У підрозділі 3.2. «Забезпечення інформаційної безпеки селян як споживачів телекомунікаційних послуг: організаційно-правові заходи» обґрунтовується точка зору, що реалізація концепції нового механізму, який зорієнтований на забезпечення прав і свобод селян через використання ІКІСМ (підрозділ 3.1), значною мірою залежить від розробки ефективних організаційно-правових заходів забезпечення інформаційної безпеки селян як споживачів телекомунікаційних послуг. Ґрунтуючись на дослідженнях вчених (наприклад, І. Л. Бачило, К. І. Беляков, В. М. Брижко, В. Д. Гавловський, Р. А. Калюжний, Б. А. Кормич, А. І. Марущак, В. Г. Пилипчук, Д. В. Сулацький, В. С. Цимбалюк), усвідомлено, що в умовах глобалізації інформаційного суспільства телекомунікації є ключовим чинником ескалації різновидів інформаційних небезпек для людини. Акцентовано увагу на провідній ролі держави у нейтралізації цих загроз, яка має проявлятися у процесі забезпечення реалізації політики інформаційної безпеки. Фундаментальним принципом такої владної політики має поставати дотримання балансу між інтересами людини, суспільства й держави, що потребує, на думку дисертанта, законодавчого впровадження реальних і прозорих механізмів їх взаємної відповідальності та контролю. Разом із тим аналіз стану дотримання прав громадян щодо безпечного отримання телекомунікаційних послуг допоміг переконатися в існуванні тенденції численних посадових зловживань у сфері телекомунікацій як з боку співробітників «силових» відомств, так і з боку представників постачальників інформаційно-телекомунікаційних послуг.

Обґрунтовано необхідність уточнення концепції нового механізму забезпечення доступу селян до інформації та ІКТ через використання ІКІСМ. Це потребувало передусім проведення аналізу існуючих доктринальних підходів та чинного законодавства стосовно визначення природи й сутності феномена інформаційної безпеки та пов'язаних із ним понять. Отримано висновок, що чинне законодавство суттєво «відстає» від динаміки змін, обумовлених розвитком інформаційного суспільства в Україні та світі. У роботі вважалося за доцільне з'ясувати позиції органів державної влади України щодо їх перспективного планування нормотворчої діяльності, а також нових вітчизняних законотворчих тенденцій у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Аналіз різноманітних законопроектів дав змогу дійти висновку, що в процесі забезпечення інформаційної безпеки селян як споживачів телекомунікаційних послуг необхідно враховувати існування кібернетичної небезпеки.

У підрозділі 3.3. «Міжнародний досвід забезпечення прав людини в умовах інформаційного суспільства: правові стандарти, інституційне забезпечення, адаптація в Україні», враховуючи реальний стан розвитку ІКТ у сільській місцевості, особливо в депресивних сільських районах, підкреслюється існування нагальної потреби у максимальному залученні ресурсів, у тому числі й відповідного міжнародного досвіду, щодо шляхів вирішення проблеми забезпечення прав людини в умовах розвитку інформаційного суспільства до суспільств знань. У роботі поділяється позиція І. В. Арістової, І. Л. Бачило, І. Ю. Крегула, В. С. Цимбалюка та інших вчених стосовно посилення ролі міжнародної складової у структурі національного інформаційного права, виходячи із специфічних властивостей інформації та новітніх ІКТ.

Досліджено міжнародну політику основних міжнародних організацій щодо забезпечення прав людини за допомогою існуючих правових стандартів та системи відповідних інституцій. Проведений аналіз діяльності ООН, її органів, спеціалізованої установи ООН – ЮНЕСКО, інститутів Європейського Союзу (далі – ЄС), Ради Європи, а також статутних документів, цілей, завдань, програм допоміг переконатися, що вони проводять взаємоузгоджену політику, координують свою діяльність через ООН, а отже, на думку дисертанта, є системним утворенням. Це дало змогу запропонувати ієрархічну модель міжнародного інституційного забезпечення прав людини в умовах інформаційного суспільства, в якій окремий рівень закріплений за державами.

Опрацьовано різноманітні міжнародні документи щодо забезпечення прав людини в умовах інформаційного суспільства, що сприяло усвідомленню існування міжнародно-правових стандартів, які включають міжнародно-правові норми та принципи, що закріплені у міжнародних договорах та інших джерелах міжнародного права. Виявлено, що вітчизняне законодавство не адаптовано належним чином до міжнародних правових стандартів у зазначеній сфері; визначено основні шляхи подолання цієї проблеми, які пов'язані передусім з активізацією процесу адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, імплементацією положень документів ЮНЕСКО та ін., а також з кодифікацією інформаційного законодавства України.

ВИСНОВКИ

У результаті дисертаційного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на розв'язання нового наукового завдання щодо розробки та удосконалення організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості України в умовах розбудови інформаційного суспільства.

1. Розгляд основних пріоритетів модернізаційної стратегії України засвідчив важливість прискорення економічних перетворень у сільськогосподарському секторі у досягненні інтегральності економічного та соціального середовища України. Доведено доцільність реалізації існуючого підходу щодо врахування пріоритетного значення принципів державного управління аграрним сектором у забезпеченні сталого розвитку аграрного виробництва, у тому числі принципу поєднання економічних та соціальних цілей. Аналіз Законів України «Про Основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» та «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» підтвердив висновок про актуальність досягнення балансу (економічного та соціального) під час розвитку сільських територій.

2. Узагальнення сутності інфраструктури сільського господарства як системного утворення дозволило визначити його невід'ємні взаємодіючі складові (за одним із критеріїв): виробнича та невиробнича (соціальна) інфраструктури. Під час визначення загальноправової характеристики соціальної інфраструктури сільської місцевості України отримано висновок щодо важливості подолання багатьох проблемних ситуацій в означеній сфері, використовуючи передусім сучасні інструменти інформаційного суспільства. Підтвердженням перспективності зазначеного підходу постає політика Організації Об'єднаних Націй, у документах якої досить велика увага приділяється проблемі розвитку аграрної сфери та сільських територій, доступу селян до інформації, надання мешканцям сільських територій різноманітних послуг за допомогою сучасних інструментів інформаційного суспільства (передусім ІКТ).

3. Запропоновано та обґрунтовано необхідність дослідження інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільського господарства, яка включає відповідні інфраструктури у виробничій та соціальній сферах. Доведено, що інформаційно-комунікаційну складову соціальної інфраструктури сільських територій доцільно аналізувати у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя. Надано узагальнююче визначення поняття «інформаційно-комунікаційна інфраструктура» – це сукупність взаємопов'язаних інформаційних, комп'ютерних та телекомунікаційних технологій, територіально розподілених державних і корпоративних мереж (комп'ютерних, телекомунікаційних), інформаційних систем загального та спеціального користування, технічних засобів комутації або управління інформаційними потоками, підприємств, установ та організацій, які реалізують інформаційні процеси.

4. Запропоновано та обґрунтовано підхід, відповідно до якого «розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості» комплексно розглядається у контексті державного управління та публічно-сервісної діяльності. Це допомогло визначити концепцію розробки ефективного організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості для враховування інтересів як сільського населення в цілому, так і окремого селянина.

Виходячи із необхідності якісного забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості, обґрунтовано модель формування суб'єктів забезпечення такого розвитку, яка базується на дотриманні балансу інтересів між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та бізнес-структурами. Запропоновано системну організацію зазначених суб'єктів, що сприятиме ефективній реалізації їх повноважень, які визначені та проаналізовані у роботі. Отримано висновок щодо доцільності розробки єдиного нормативно-правового акта, що регламентував би питання реалізації державної політики стосовно розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості та чітко закріплював повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування у цій сфері.

5. Визначено перелік суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості, які формують та реалізують державну політику у зазначеній сфері, що постає одним із пріоритетних напрямів інноваційної політики держави. Обґрунтовано місце та роль місцевих органів виконавчої влади та сільських органів місцевого самоврядування у реалізації державної політики у сфері розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості, що зумовлює активізацію здійснення цими органами інноваційних заходів у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя.

6. Запропоновано для підтримки інноваційної діяльності на сільській території, що проводиться місцевими органами виконавчої влади та селищними органами місцевого самоврядування, розробити відповідне організаційно-правове забезпечення у контексті соціального управління. Обґрунтовано доцільність формування системи управління, в якій суб'єктами управління постають зазначені вище органи, об'єктом управління – соціально-побутова та гуманітарно-культурна сфери сільського життя. Ґрунтуючись на положеннях відповідних нормативно-правових актів, визначено завдання й систематизовано функції суб'єктів управління у зазначених сферах, для реалізації яких визначено повноваження та відповідальність.

Аналіз структури об'єкта управління показав необхідність врахування його потреб у запровадженні інновацій, передусім інформаційно-комунікаційних технологій, що сприятиме удосконаленню діяльності різноманітних побутових та культурних організацій та установ, які необхідні для життєдіяльності сільського населення в цілому.

7. Сформовано авторську позицію щодо визначення організаційно-правових засад удосконалення управління у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя, що допоможе оперативно та якісно

приймати управлінські рішення на всіх рівнях управління. Запропоновано низку організаційно-правових заходів щодо вирішення проблеми зайнятості на селі, які доцільно включити у Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2015 року.

8. Виходячи із запропонованої автором концепції розробки організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості, обґрунтовано необхідність формування відповідного правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості для сільського населення в цілому, використовуючи передусім механізм державних цільових програм. З'ясовано ступень узгодженості між положеннями різноманітних програмних документів, а також встановлено загальний рівень адаптованості національного законодавства до реалізації інформаційно-комунікаційних новацій.

9. Запропоновано концепцію удосконалення організаційного забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості в соціально-побутовій та культурно-гуманітарній сферах. Отримано висновок, що, наприклад, для покращення соціально-побутової сфери сільського життя необхідно формувати спеціальне організаційне забезпечення, яке враховує особливості створення Інтернет-магазинів (е-економіка), дистанційного діагностування і лікування (е-медицина). Водночас поліпшення ситуації у гуманітарно-культурній сфері сільського життя значною мірою пов'язано із формуванням відповідного організаційного забезпечення, зокрема системи безперервної, дистанційної і відкритої освіти, що базується на поєднанні комп'ютерних і комунікаційних технологіях (е-освіта).

10. Встановлено, що явище «е-урядування» об'єднує у собі як мінімум дві складові – внутрішню урядову інформаційно-комунікаційну інфраструктуру (аналог корпоративної мережі) та зовнішню інформаційно-комунікаційну інфраструктуру, що забезпечує взаємодію з фізичними та юридичними особами за допомогою інтеграції інформаційних ресурсів органів влади, доступу до них, а також створення системи *on-line* послуг. Усвідомлено, що таке розуміння нового інструменту – е-урядування має бути враховано під час діяльності місцевих органів виконавчої влади, сільських органів місцевого самоврядування і операторів телекомунікацій, розподілу повноважень, визначення форм та методів взаємодії для покращення ситуації у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя. Визначено, що організаційне забезпечення зазначеного процесу має передусім відповідати положенням Концепції розвитку електронного урядування в Україні, відповідного плану її реалізації та ін.

11. Шляхом вирішення проблеми негативного впливу інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості має стати: забезпечення сфери інформаційних послуг науковим змістом, активізації новітньої освітньої діяльності, розширення переліку суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості за рахунок суб'єктів сільськогосподарської дорадчої діяльності, які сприятимуть прискореній адаптації сільського населення до життя в умовах інформаційного суспільства тощо.

Запропоновано та обґрунтовано концепцію нового організаційно-правового механізму забезпечення вільного доступу селян до інформації та інформаційно-комунікаційних технологій, яка умовно поділяється на дві складові – інформаційну та телекомунікаційну, зміст яких розкрито у роботі. Аргументовано, що поглибленому розумінню другої складової концепції сприятиме акцентування уваги на дослідженні телекомунікаційних мереж, які забезпечуватимуть безпосередній доступ конкретного селянина до наявних «е-переваг» і «е-послуг» інформаційного суспільства, а також виділення телекомунікаційного права у структурі інформаційного права.

З'ясовано особливості та умови надання телекомунікаційних послуг; місце адміністративних послуг у відносинах між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання. Виділено три структурні елементи нового механізму у інституційному аспекті: споживач послуг, які засновані на ІКТ; суб'єкти господарювання, що надають послуги за допомогою ІКТ; суб'єкти владних повноважень. Визначено місце пересічного селянина у зазначених вище структурних елементах; існування нерозривних зв'язків між структурними елементами, що дало змогу дійти висновку про доцільність їх системної організації та об'єктивної потреби системи в якісному її управлінні.

12. Обґрунтовано важливість визначення інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості одним із головних об'єктів кібернетичного захисту держави, що потребує відповідного врахування у процесі проектування як Національної системи кібернетичної безпеки, так і самої інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості. Також запропоновано ввести поняття «об'єкт інформаційної безпеки» – споживачі телекомунікаційних послуг і «суб'єкт забезпечення інформаційної безпеки» – суб'єкти владних повноважень та суб'єкти господарювання. Акцентовано увагу на тому, що концепція зазначеного механізму зорієнтована на активну форму участі селян у виконанні заходів забезпечення інформаційної безпеки. Визначено пріоритетну роль інформаційного права у формуванні правового забезпечення прав людини на міжнародному рівні в умовах розвитку інформаційного суспільства. Удосконалено управлінську та публічно-сервісну діяльність відповідних національних суб'єктів. Акцентовано увагу на посиленні міжнародного співробітництва суб'єктів забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості усіх рівнів передусім з ЮНЕСКО щодо спільної участі у реалізації Міжнародної програми розвитку комунікацій та ін. Все це свідчить про необхідність орієнтації наукової спільноти, органів державної влади та органів місцевого самоврядування на подальше спільне вирішення проблеми цифрової нерівності мешканців сільської території.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Антипенко (Самойлик) Д. О. Інформаційно-комунікаційна інфраструктура сільської місцевості: суб'єкти забезпечення розвитку та їх

адміністративно-правовий статус / Д. О. Антипенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Право» – Київ, 2012. – Вип. 173, Ч. 2. – С. 256–264.

2. Антипенко (Самойлик) Д. О. Роль і місце інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості у реалізації державної інноваційної політики / Д. О. Антипенко // Науково-практичний господарський журнал “Підприємство, господарство і право” – Київ, 2012. – № 12. – С. 143–146.

3. Антипенко (Самойлик) Д. О. Сільське населення в умовах інформаційного суспільства: організаційно-правовий аспект адаптації / Д. О. Антипенко // Науково-практичний господарський журнал “Підприємство, господарство і право” – Київ, 2012. – № 11. – С. 99–103.

4. Антипенко (Самойлик) Д. О. Організаційно-правові засади забезпечення прав і свобод селян за допомогою інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості / Д. О. Антипенко // Науковий журнал “Право і суспільство” – Київ, 2013. – № 6. – С. 131–135.

5. Антипенко (Самойлик) Д. О. Организационно-правовое обеспечение информационной безопасности жителей сельской местности в Украине (телекоммуникационный аспект) / Д. О. Антипенко // *Legea Si Viata*. – 2014. – № 1. – S. 11–14.

Матеріали наукових конференцій:

6. Антипенко (Самойлик) Д. О. Розвинення інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості як пріоритет модернізації України / Д. О. Антипенко // Сучасний стан розвитку юридичної науки : міжнар. наук.-практ. конф., 17–18 лип. 2013 р. : тези доп. – Харків, 2013. – С. 82 – 84.

7. Антипенко (Самойлик) Д. О. Правове забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської місцевості / Д. О. Антипенко // Актуальні проблеми адміністративного права та процесу : всеукр. наук.-практ. конф., 28 вер. 2012 р. : тези доп. – Донецьк, 2013. – С. 249–253.

АНОТАЦІЯ

Самойлик Д. О. Організаційно-правове забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ, 2015.

Дисертацію присвячено дослідженню теоретико-правових засад, адміністративно-правового, інформаційно-правового та організаційного забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної складової соціальної інфраструктури сільської місцевості України в умовах розвитку інформаційного суспільства. Розроблено та реалізовано концепцію організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури сільської

місцевості. Запропоновано системну модель суб'єктів забезпечення розвитку зазначеної інфраструктури. Обґрунтовано концепцію забезпечення вільного доступу селян до інформації та інформаційно-комунікаційних технологій і виділено організаційно-правовий механізм її реалізації. Визначено організаційно-правові заходи забезпечення інформаційної безпеки селян як споживачів телекомунікаційних послуг. Внесено пропозиції щодо удосконалення організаційно-правового забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури у соціально-побутовій та гуманітарно-культурній сферах сільського життя, враховуючи міжнародні правові стандарти щодо гарантування прав людини.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, сільська місцевість, організаційно-правове забезпечення, суб'єкти забезпечення розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури, адміністративно-правові повноваження, доступ до інформації, інформаційна безпека селян, телекомунікаційні послуги, міжнародні правові стандарти, інформаційне суспільство.

АННОТАЦИЯ

Самойлик Д. О. Организационно-правовое обеспечение развития информационно-коммуникационной составляющей социальной инфраструктуры сельской местности Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Киев, 2015.

Диссертация посвящена исследованию теоретико-правовых основ, административно-правового, информационно-правового и организационного обеспечения развития информационно-коммуникационной составляющей социальной инфраструктуры сельской местности Украины в условиях развития информационного общества. Представлено обобщенное определение понятия «информационно-коммуникационная инфраструктура». Предложен и обоснован подход, согласно которому «развитие информационно-коммуникационной инфраструктуры» сельской местности комплексно рассматривается в контексте государственного управления и публично-сервисной деятельности. Определена концепция разработки эффективного организационно-правового обеспечения развития информационно-коммуникационной инфраструктуры сельской местности, предполагающая учет интересов как сельского населения в целом, так и отдельного сельского жителя.

Обоснована системная модель формирования субъектов обеспечения развития рассматриваемой инфраструктуры, которая основывается на соблюдении баланса интересов между органами государственной власти, органами местного самоуправления и бизнес-структурами. Показана необходимость создания единого нормативно-правового акта, который регламентировал бы вопросы реализации государственной политики в направлении развития информационно-коммуникационной инфраструктуры

сельской местности и четко определял полномочия органов государственной власти и местного самоуправления в этой сфере. Акцентируется внимание на целесообразности активизации этими органами инновационных мероприятий в социально-бытовой и гуманитарно-культурной сферах села, которые определены как объекты управления. Основываясь на положениях соответствующих нормативно-правовых актов, определены задания и систематизированы функции субъектов управления, для реализации которых обозначены полномочия и ответственность. Предложен ряд организационно-правовых мероприятий для решения проблем занятости, которые целесообразно включить в Государственную целевую программу развития украинского села на период до 2015 года.

Обоснована концепция правового обеспечения развития информационно-коммуникационной инфраструктуры в социально-бытовой и гуманитарно-культурной сферах села, учитывающую механизм государственных целевых программ. Предложено разработать общегосударственную программу, которая включала бы задания и мероприятия, направленные на усовершенствование данной инфраструктуры, развитие украинского села с помощью информационно-коммуникационных технологий, прежде всего ликвидацию информационного неравенства жителей сельских территорий, обеспечение их занятости. Осуществлена оценка согласованности между положениями разнообразных программных документов, а также установлен общий уровень адаптированности национального законодательства в связи с реализацией информационно-коммуникационных новаций.

Предложен подход к усовершенствованию организационного обеспечения развития информационно-коммуникационной инфраструктуры сельской местности с помощью комплексного конструктивного внедрения инструментов информационного общества (электронная экономика, медицина, образование и т. д.) в социально-бытовую и гуманитарно-культурную сферы, а также инструмента электронного управления в органах государственной власти и органах местного самоуправления.

Предложена и обоснована концепция нового организационно-правового механизма свободного доступа жителей сельских территорий к информации и информационно-коммуникационным технологиям, состоящей из двух частей – информационной и коммуникационной, содержание которых раскрыто в работе, а также учитывает систематизацию прав жителей села в сфере реализации и их правовое обеспечение. Определены организационно-правовые мероприятия обеспечения информационной безопасности жителей села как потребителей телекоммуникационных услуг. Предложено считать информационно-коммуникационную инфраструктуру сельской местности одним из главных объектов кибернетической защиты государством, что нашло свое отражение в системе разработанных организационно-правовых мероприятий.

Ключевые слова: социальная инфраструктура, сельская местность, организационно-правовое обеспечение, субъекты обеспечения развития информационно-коммуникационной инфраструктуры, административно-

правовые полномочия, доступ к информации, телекоммуникационные услуги, международные правовые стандарты, информационное общество.

SUMMARY

Samoilyk D. O. Organizational and legal ensure of the development the information and communication component of the social infrastructure in rural areas of Ukraine. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of sciences, specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; information law. – National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kiev, 2015.

Thesis is devoted to theoretical and legal frameworks, administrative and law, information and law, organizational ensure for the development the information and communication component of the social infrastructure in rural areas of Ukraine in the conditions of the development the information society.

The concept of the organizational and legal ensure of the development of information and communication infrastructure of rural areas is developed and implemented. The system model of ensure development subjects of this infrastructure is proposed. The concept of providing the free access the residents of the village to the information and communication technologies is proved; the organizational and legal mechanism of its implementation is defined. The organizational and legal measures of the ensure the information security of the residents of the village, as the consumers of telecommunications services, are defined. The suggestions of the improvement the organizational and legal ensure of the development the information and communication infrastructure in the social and domestic, humanitarian and cultural spheres of the village, taking into account the international legal standards of the ensure the human rights, is made.

Keywords: social infrastructure, rural areas, organizational and legal ensure, ensure development subjects of the information and communication infrastructure, administrative and legal authority, access to the information, telecommunication services, international legal standards, information society.